

Nr 216.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående understöd åt förre eldaren och maskinisten vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm G. S. Stenius; given Stockholms slott den 11 mars 1919.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att förre eldaren och maskinisten vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm Gustaf Salomon Stenius i Södertälje må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten ett årligt understöd till belopp av 200 kronor.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

GUSTAF.

Värner Rydén.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 11
mars 1919.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Rydén anförde härefter:

Understöddät
förre eldaren
och maski-
nisten G. S.
Stenius.

I en till Kungl. Maj:t ställd, av åtskilliga bilagor åtföljd ansökning, som läroverksöverstyrelsen med utlåtande av den 6 februari 1919 överlämnat till Kungl. Maj:t, har förre vaktmästaren Gustaf Salomon Stenius i Södertälje, med förmålan att han från och med december 1884 till och med juli 1905 tjänstgjort såsom eldare och maskinist vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm för en årlig lön av 800 kronor, anhållit om pension såsom hjälp under den nuvarande dyrtiden.

Ansökningen var åtföljd dels av åldersbetyg, utvisande att sökanden är född den 1 juli 1838, dels ett av förre rektorn vid sagda läroverk C. Lundberg den 7 oktober 1905 utfärdat intyg av innehåll, att Stenius alltifrån december 1884 till och med utgången av juli 1905 varit anställd vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm såsom eldare och ma-

skinist, att Stenius under sin tjänstgöring städse visat sig nykter och ordentlig, redbar och pålitlig och på samvetsgrannaste sätt fullgjort alla sina åligganden, samt att han fört en hedrande vandel, dels ock av ett av pastorsratsadjunkten i Södertälje, C. Stenbeck utfärdat intyg, utvisande att Stenius årligen uppbure en av honom själv inköpt livränta å 800 kronor samt 130 kronor i ränta å ett litet kapital, att han vore änkling och icke hade några barn samt hade eget hushåll och avlönade en hushållerska, att det under nuvarande förhållanden vore mycket knappt för honom samt att han vore en synnerligen aktningvärd man.

Läroverksöverstyrelsen har i sitt utlåtande anfört, att överstyrelsen varit i tillfälle att kontrollera den av Stenius lämnade uppgiften i fråga om storleken av hans vid läroverket uppburna lön. Därefter yttrar överstyrelsen:

Med hänsyn därtill, att riksdagen uti åtskilliga fall beviljat pension åt vaktmästare vid allmänt läroverk, samt till de sakförhållanden, som framgå av handlingarna, synes pension även uti ifrågavarande fall böra beviljas. Beträffande det eventuella beloppet av pensionen erinrar överstyrelsen därom, att överstyrelsen, i skrivelse den 12 september 1911 angående styrelsens för Sveriges allmänna läroverks vaktmästarförening ansökning i fråga om vissa ändringar i de för vaktmästarna vid de allmänna läroverken gällande bestämmelser om anställning i tjänst m. m., för vaktmästare av den pensionsklass, sökanden skulle hava tillhört, föreslagit ett årligt pensionsbelopp av 1,000 kronor, detta under förutsättning, bland annat, att kostnaden för sådan vaktmästares pensionering bestritts, förutom genom bidrag av statsmedel, även genom pensionsavgifter av pensionstagaren själv och av vederbörande läroverk. För nu i tjänst varande vaktmästare av nämnda klass beräknas, att den av statsmedel utgående delen av den pension, som skall tillfalla dem efter uppnådda 65 levnadsår och 30 tjänstår, skall beträffande samtliga tjänstinnehavare utom de yngsta årsklasserna utgöra 500 kronor. Till minst detta belopp, 500 kronor, har även pensionsbeloppet bestämts vid de tillfällen, då riksdagen förut tillerkänt pension åt vaktmästare vid högre allmänt läroverk, som varit att hänföra till samma pensionsklass som sökanden. Då nu sökanden endast äger att tillgodoräkna sig en tjänstetid av 20 år, skulle, med tillämpning av de i överstyrelsens meranämnda skrivelse föreslagna bestämmelserna och i analogi med föreskrifterna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension den 11 oktober 1907, sökanden vara berättigad till avkortad pension i förhållande till det mindre antalet tjänstår. Under förutsättning att 500 kronor läggas till grund för pensionens beräkning, skulle sökanden alltså erhålla ett belopp av $\frac{20}{80}$ av 500 kronor, d. v. s. 333 kronor 33 öre och med avrundning uppåt 340 kronor.

Redan en pension på 500 kronor synes överstyrelsen synnerligen blygsam och torde icke tåla vid någon avknappning, om den skall kunna bereda sökanden någorlunda drägliga levnadsvillkor. En konsekvent tillämpning av ovannämnda beräkningsgrund skulle emellertid, såsom ovau visats, leda till en pension så ringa, att den, särskilt med hänsyn till den stegring i levnadskostnaderna, som under de senaste åren ägt rum, icke torde kunna betraktas såsom skäligen för en person, som har bakom sig ett så långvarigt och väl vitsordat arbete i ett läroverks tjänst som sökanden. Härtill kommer ock, att sökanden på grund av hög ålder torde vara fullständigt oförmögen

att genom eget arbete bidra till sitt uppehälle, varför hans ställning måste sägas vara i särskild grad behjärtansvärd. Slutligen torde den omständigheten, att sökanden under mer än 13 år efter avgången från sin befattning varit i avsaknad av varje statspension, tala för att sökanden nu av allmänna medel tillerkännes ersättning till så stort belopp, att den sätter honom i stånd att någorlunda bekymmerfritt få framleva sina återstående dagar.

Överstyrelsen föreslår därför, att sökanden måtte komma i åtnjutande av pension till belopp av 500 kronor årligen och hemställer, under framhållande av sökandens höga ålder, att proposition i ämnet måtte om möjligt avlåtas redan till 1919 års riksdag.

På grund av remiss har statskontoret den 18 februari 1919 avgivit utlåtande i ärendet och därvid yttrat följande:

Ehuru avlöningen till vaktmästare och övrig betjäning vid de allmänna läroverken icke utgår av statsmedel, har dock pension av statsmedel i åtskilliga fall av riksdagen beviljats åt dylik befattningshavare, under förutsättning att han under lång tid tjänstgjort i sådan egenskap och till följd av ålder eller sjuklighet icke längre kunnat vid befattningen bibehållas samt varit för sin utkomst hänvisad till sin arbetsförtjänst. I allmänhet har därvid fordrats en tjänstetid av omkring 30 år, men i ett fall har, såsom framgår av 1918 års lagtima riksdags beslut om pension åt vaktmästaren vid realskolan i Arvika O. P. Göranson, pension på grund av ömmande omständigheter beviljats, ehuru tjänstetiden icke ens uppgått till 20 år.

Enligt vad av handlingarna i nu förevarande ärende framgår har sökanden efter 20 års tjänstgöring såsom eldare och maskinist vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm och vid uppnådd ålder av 67 år avgått från sin befattning redan år 1905. Vid sådant förhållande och då anledningen därtill, att vid hans avgång icke ifrågasattes att åt honom bereda någon pension av statsmedel, givetvis är att söka däri, att han, såsom handlingarna utvisa, varit i tillfälle att med egna medel bereda sig underhåll på ålderdomen, vill det synas statskontoret, som om beredande av pension av statsmedel i detta fall icke borde förekomma, därvid statskontoret icke vill underlåta att frambålla, hurusom det föreslagna pensionsbeloppet, utökat med krigstidstillägg, icke kan anses stå i skäligen förhållande vare sig till sökandens jämförelsevis korta tjänstetid eller det behov av understöd, som i detta fall föreligger. Att sökanden nu gjort framställning om pension av statsmedel synes bero därpå, att hans egna medel under nu rådande dyrtid icke fullt förslå till hans uppehälle och att han vid sin höga ålder icke längre kan med arbete bidra därtill. Med hänsyn härtill håller statskontoret före, att ett understöd för en gång i detta fall skulle kunna anses billigtvis bära beredas sökanden såsom hjälp under nu rådande förhållanden; och skulle statskontoret vilja föreslå, att ett belopp av 200 kronor anvisas att till sökanden utbetalas från det under riksstatens åttonde huvudtitel uppförda reservationsanslaget till extra utgifter.

Departementschefen.

Såsom jag omnämnt, har sökanden Stenius tidigare tjänstgjort såsom eldare och maskinist vid ett allmänt läroverk och således innehaft en befattning, som kan och brukar likställas med vaktmästarbefattningar vid

dylika läroverk. Vad läroverksvaktmästarna beträffar, har jag för ej länge sedan haft tillfälle att inför Kungl. Maj:t erinra om dessa befattningshavares pensionsförhållanden i samband med avlåtandet till 1919 års riksdag av åtskilliga framställningar om anslag under riksstatsens tionde huvudtitel. Jag hade då även att anmäla ett par ansökningar avseende pension åt läroverksvaktmästare och alltså av ungefär samma art som den nu ifrågavarande. Jag omnämnde då, att frågan om läroverksvaktmästarnas allmänna pensionering varit föremål för behandling av vederbörande myndigheter, av vilka läroverksöverstyrelsen avgivit förslag om inrättandet av en särskild, för ifrågavarande befattningshavare avsedd pensionsanstalt, men att nämnda fråga nära sammanhänge med spørsmålet om en centralisering av de av staten understödda pensionsanstalterna, varom på riksdagens år 1912 framställda begäran en allsidig utredning igångsatts. Till de sakkunniga, som haft till uppdrag att åstadkomma denna utredning, har frågan om läroverksvaktmästarnas pensionering remitterats. De sakkunniga hava i sitt den 3 november 1917 avgivna betänkande behandlat även frågan om nämnda vaktmästares pensionering. Ärendet är emellertid ännu icke i det skick, att förslag i ämnet kan föreläggas riksdagen.

Den nu föreliggande ansökningen skiljer sig från de flesta andra dylika, vilka kommit under riksdagens prövning, därutinnan, att sökanden sedan åtskilliga år haft avsked från sin forna anställning vid högre latinläroverket å Norrmalm och under denna tid ej uppburit någon pension eller offentligt understöd. Att ansökning om pension ej tidigare gjorts av sökanden torde, såsom statskontoret påpekar, hava berott därpå, att han ej varit alldeles medellös utan kunnat hittills själv sörja för sitt uppehälle. Av handlingarna i ärendet framgår emellertid, att Stenius med tilltagande ålder och på grund av den under senare år allt svårare dyrtiden kommit i mer behövande omständigheter.

Det mångåriga och plikttrogna arbete, som Stenius utfört, synes mig tala för att något understöd av statsmedel nu beredes honom, synnerligast som han vid sin höga ålder uppenbarligen ej är i stånd att genom egen arbetsförtjänst öka sina inkomster. Ej heller synes mig den omständigheten, att Stenius ej kan sägas vara alldeles medellös, böra utgöra ett hinder för att staten nu såsom i så många andra fall genom beviljande av understöd visar sig uppskatta ett i det allmännas tjänst utfört arbete, även om viss hänsyn torde böra tagas till nyssnämnda omständighet, då det gäller att bestämma storleken av dylikt understöd. Jag anser mig därför böra förorda den gjorda framställningen, ehuru jag av skäl, som jag nyss antytt, ej funnit mig kunna tillstyrka understöd till så högt belopp, som av läroverksöverstyrelsen föreslagits. Å andra sidan anser jag ej heller den

av statskontoret förordade utvägen böra tillgripas. Såsom torde framgå av vad jag förut yttrat, finner jag det billigt, att Stenius erhåller ett årligt understöd och ej enligt statskontorets förslag allenast ett belopp för en gång. Det belopp av 200 kronor, som statskontoret tänkt sig böra för en gång tillerkännas Stenius, synes mig emellertid vara lämpligt avvägt såsom årligt understöd, och jag tillstyrker alltså framställning till riksdagen om beviljande av nämnda belopp. Med hänsyn ej minst till sökandens höga ålder anser jag mig böra tillstyrka, att understödet må utgå från och med år 1919.

Under åberopande av vad jag nu anfört hemställer jag alltså, att Eders Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen medgiva,

att förre eldaren och maskinisten vid högre latinläroverket å Norrmalm i Stockholm Gustaf Salomon Stenius i Södertälje må från och med den 1 januari 1919 under sin återstående livstid uppbära å allmänna indragningsstaten ett årligt understöd till belopp av 200 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda tillstyrkt behagade Hans Maj:t Konungen, på hemställen av statsrådets övriga ledamöter, gilla; och skulle proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Hemming Gadd.